

Briselē, 15.11.2022.
COM(2022) 639 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2022. gada ziņojums par 2020. gada atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju sasniegšanu

1. IEVADS

Atjaunīgā enerģija ir svarīgs elements ES cīņā pret problēmām, kas saistītas ar klimatu un vidi, kā uzsvērts arī 2022. gada 18. oktobrī publicētajā ziņojumā par enerģētikas savienības stāvokli¹. Saskaņā ar Eiropas zaļo kursu² Eiropas Komisija ir ierosinājusi jaunu stratēģiju, lai pārveidotu ES ekonomiku un sabiedrību un virzītu tās uz ilgtspējīgāku attīstību. Vērienīgākos mērķus līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas vismaz par 55 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeņiem, un līdz 2050. gadam kļūt par pirmo klimatneitrālo kontinentu var sasniegt tikai ar integrētu energosistēmu, kas lielā mērā balstās uz atjaunīgo enerģiju. Tāpēc Komisija 2021. gada jūlijā ierosināja grozīt Direktīvu (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (*RED II*)³ un palielināt atjaunīgās enerģijas īpatsvaru enerģijas bruto galapatēriņā 2030. gadā vismaz līdz 40 %⁴, kas ir par vismaz 32 % vairāk nekā *RED II* noteiktais mērķis.

Pēc Krievijas neizprovocētās un nepamatotās militārās agresijas pret Ukrainu ES publicēja savu plānu *REPowerEU*⁵, kura mērķis ir strauji samazināt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā. Plānā *REPowerEU* ir ierosināts papildu pasākumu kopums, lai taupītu enerģiju, dažādotu piegādes un ātri aizstātu fosilo kurināmo, paātrinot Eiropas pāreju uz tīru enerģiju. Lai īstenotu plānu *REPowerEU*, būs jāpaātrina un jāpabeidzina atjaunīgās enerģijas plašāks izmantojums un jāpārveido rūpnieciskie procesi nolūkā aizstāt gāzi, naftu un akmeņogles. Kā daļu no plāna *REPowerEU* Komisija iesniedza jaunu priekšlikumu par *RED II* grozījumiem⁶. Tajā Komisija ierosina palielināt atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2030. gadam vismaz līdz 45 %. Šā priekšlikuma mērķis ir nodrošināt ātrāku atjaunīgās enerģijas projektu izvēršanu, vēl vairāk vienkāršojot un saīsinot atļauju piešķiršanas administratīvās procedūras, atbalstot stratēģisko plānošanu, ko veic dalībvalstis, un veicinot projektus teritorijās, kas īpaši piemērotas atjaunīgās enerģijas plašākam izmantojumam.

Tāpēc atjaunīgās enerģijas izmantošana ir svarīga, lai sasniegtu klimata mērķus, panāktu apgādes drošību un neatkarību no Krievijas enerģijas importa.

Atjaunīgo energoresursu atbalsta satvars 2030. gadam ir balstīts uz progresu, kas panākts saskaņā ar Direktīvu 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (*RED I*)⁷, kas bija spēkā līdz 2021. gada 30. jūnijam. Saskaņā ar *RED I* dalībvalstīm bija jāpasniedz individuālie nacionālie mērķrādītāji 2020. gadam, kuri atbilda atjaunīgās enerģijas ES mēroga

¹ COM(2022) 547 final.

² COM(2019) 640 final.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

⁴ COM(2021) 557 final.

⁵ COM(2022) 230 final.

⁶ COM(2022) 222 final.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (OV L 140, 5.6.2009., 16. lpp.).

mērķrādītājam vismaz 20 % apmērā. Kā noteikts Pārvaldības regulas (ES) 2018/1999⁸ 27. pantā, dalībvalstīm līdz 2022. gada 30. aprīlim bija jāpaziņo Komisijai par nacionālo atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2020. gadam sasniegšanu.

Dalībvalstu ziņojumos sniegtā informācija, kas papildināta ar *Eurostat* datiem un pieejamo zinātnisko literatūru⁹, ir apkopota un analizēta šajā dokumentā.

Šajā Komisijas ziņojumā ir piecas nodaļas. Pēc ievada 2. nodaļā ir sniegts vispārējs ES līmeņa novērtējums par virzību uz atjaunīgās enerģijas plašāku izmantojumu. Šā ziņojuma 3. nodaļā ir aplūkoti iepriekšējie konstatējumi, ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi. Šā ziņojuma 4. nodaļā ir pievienota sīkāka analīze par konstatējumiem atsevišķās dalībvalstīs, arī paraugprakses piemēri. Šā ziņojuma 5. nodaļā ir sniegti secinājumi.

2. ES VIRZĪBA UZ ATJAUNĪGĀS ENERĢIJAS PLAŠĀKU IZMANTOJUMU

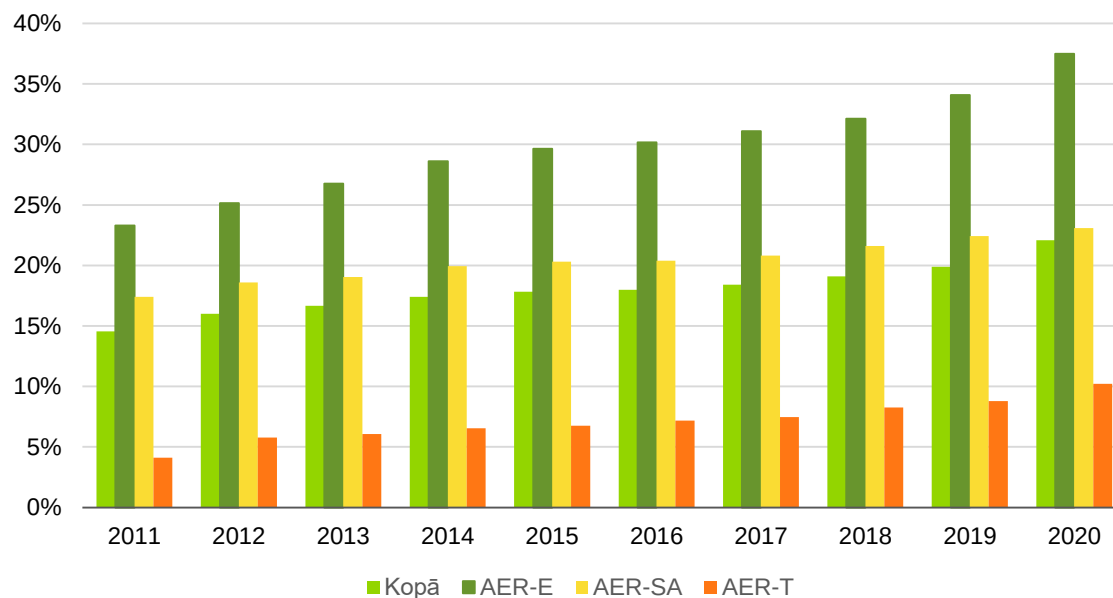
2020. gadā **ES atjaunīgās enerģijas īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā bija 22,1 %, tādējādi pārsniedzot RED I noteikto 20 % īpatsvaru.** Kopējais atjaunīgās enerģijas īpatsvars kopš 2011. gada vidēji ik gadu ir palielinājies par 0,8 procentpunktiem, un 2019./2020. gadā tas pieauga spēcīgāk — par 2,2 procentpunktiem. Tāpat **atsevišķās nozarēs — elektroenerģija, siltumapgāde un aukstumapgāde, transports** — pēdējā desmitgadē atjaunīgās enerģijas īpatsvars ir pastāvīgi palielinājies.

2020. gadā lielākais atjaunīgo energoresursu relatīvais īpatsvars 37,5 % bija **atjaunīgās elektroenerģijas (AER-E) nozarē.** Īpaši spēcīgs pieaugums šajā nozarē bija vērojams 2018./2019. gadā (par 2 procentpunktiem) un 2019./2020. gadā (par 3,4 %). Atjaunīgo energoresursu īpatsvars **siltumapgādes un aukstumapgādes (AER-SA) nozarē** 2020. gadā sasniedza 23,1 %, un tādējādi pēdējos desmit gados tas ir palielinājies par 5,7 procentpunktiem. **Transporta (AER-T) nozarē** 2020. gadā šis īpatsvars sasniedza 10,2 %; kopumā attīstība bija mazāk dinamiska un lēnāka.

1. attēls. AER īpatsvars ES27 2011.–2020. gadā (%). Avots: *Eurostat SHARES*.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

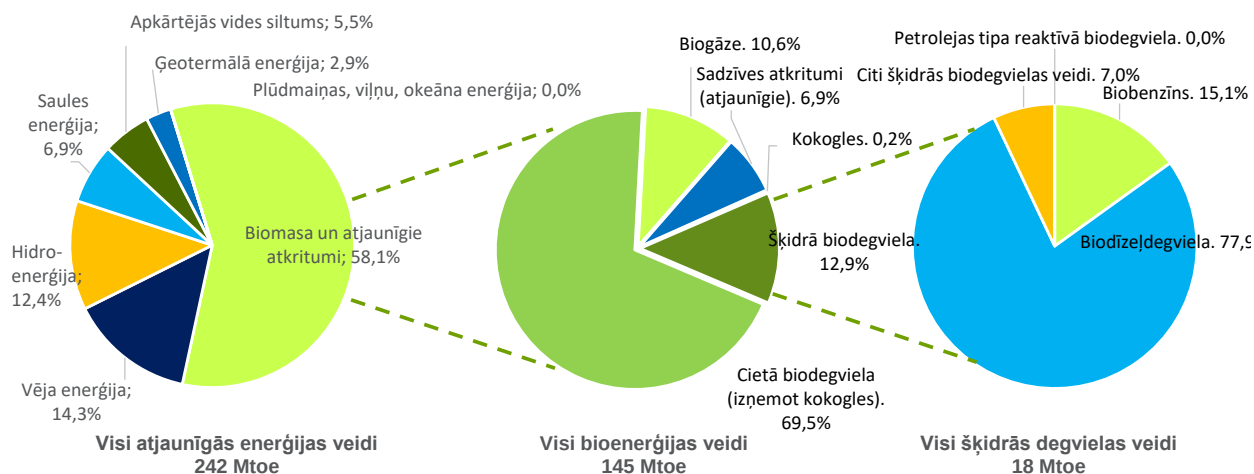
⁹ Galvenais informācijas avots ir ziņojums par tehnisko palīdzību “Dalībvalstu ziņojumu par 2020. gadu novērtējums” [DOI 10.2833/12592], ko sagatavoja *Guidehouse Germany GmbH*, publicēts 2022. gada 7. oktobrī. Šo pētījumu pasūtīja Eiropas Komisija.

Bioenerģija vēl aizvien ir galvenais atjaunīgās enerģijas avots ES, un 2020. gadā tās īpatsvars bija 58,1 %. Tai seko vēja enerģija ar 14,3 %, hidroenerģija ar 12,4 %, saules enerģija (6,9 %), apkārtējās vides siltums (5,5 %) un ģeotermālā enerģija (2,9 %).

Cietā biodegviela ar 69,5 % īpatsvaru ir visplašāk izmantotais bioenerģijas veids. Citi bioenerģijas veidi ir šķidrā biodegviela (12,9 %), biogāze (10,6 %), no sadzīves atkritumiem saražotā atjaunīgā enerģija (6,9 %) un kokogles (0,2 %).

2. attēls. Atjaunīgās enerģijas bruto patēriņš ES, dalījumā pa enerģijas veidiem (2020, % un Mtoe). Avots: Eurostat.

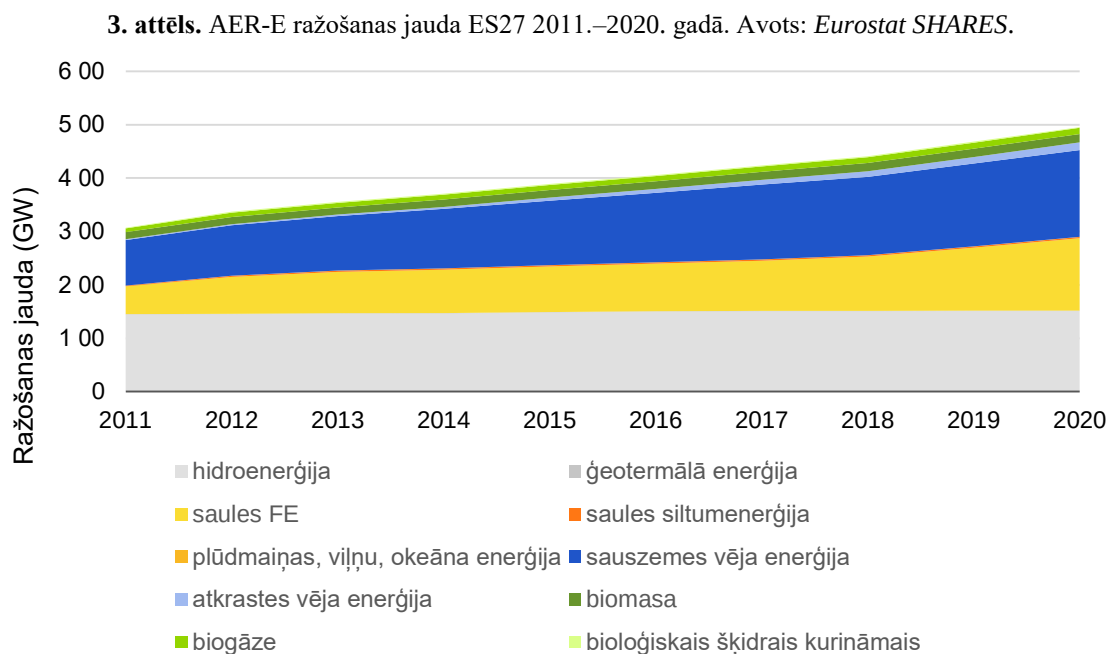

AER-E nozare

Laikposmā no 2011. līdz 2020. gadam AER tehnoloģiju īpatsvars kopējā elektroenerģijas ražošanā ir pastāvīgi palielinājies. 2020. gadā pirmo reizi AER-E tehnoloģijās lielāko īpatsvaru sasniedza sauszemes vējš ar saražotām 350 TWh. 2020. gadā, kam sekoja hidroenerģija ar 345 TWh, saules fotoelementi (FE) ar 139 TWh, cietā biomas ar 83 TWh, biogāze ar 56 TWh, atkrastes vējš ar 47 TWh. Ģeotermālajai elektroenerģijai (6 TWh), saules siltumenerģijai (5 TWh) un bioloģiskajam šķidrajam kurināmajam (5 TWh) bija neliela nozīme AER-E struktūrā.

2020. gadā novērotā uzstādītā **AER-E ražošanas jauda** atbilst iepriekš norādītajiem rezultātiem attiecībā uz AER-E ražošanu. 2020. gadā tehnoloģija ar lielāko uzstādīto jaudu bija sauszemes vējš ar 162,5 GW, un tas bija būtisks pieaugums par 7,4 GW, salīdzinot ar 2019./2020. gada laikposmu. Hidroenerģijai bija otrā lielākā ražošanas jauda (150,8 GW), tomēr tās kopējā uzstādītā jauda ir palikusi gandrīz nemainīga, pēdējos 10 gados palielinoties tikai par 6,5 GW. Hidroenerģijai seko saules FE, kas pieauga no 117,9 GW 2019. gadā līdz 135,7 GW 2020. gadā (+17,7 GW). Atkrastes vēja enerģija palielinājās no 12 GW 2019. gadā līdz 14,5 GW 2020. gadā. Biomasai (15,6 GW), biogāzei (11,7 GW), bioloģiskajam šķidrajam kurināmajam (1,2 GW) un

ģeotermālajai enerģijai (0,9 GW) 2020. gadā bija salīdzinoši mazāks īpatsvars AER-E ražošanas jaudas kontekstā.

AER-E ātrāku attīstību, salīdzinot ar AER-T un AER-SA, ir veicinājusi tehnoloģijas izmaksu samazināšanās laika gaitā.

Konkrētāk, **sauszemes vēja nozarē** kopējās uzstādīšanas, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksas, kā arī izlīdzinātās elektroenerģijas izmaksas (*LCOE*) pēdējā desmitgadē ir samazinājušās, pateicoties apjomradītiem ietaupījumiem, lielākai konkurencei un nozares briedumam. Laikposmā no 2010. līdz 2020. gadam pasaules vidējās svērtās *LCOE* samazinājās par 54 % — no 0,089 USD/kWh līdz 0,041 USD/kWh. Turklāt pēdējos gados sauszemes vējturbīnu tehnoloģija ir ievērojami attīstījusies. Jaudas pieaugumu veicināja tādi faktori kā palielināts rumbas augstums, lielāks rotoru diametrs un lielākas, uzticamākas turbīnas.

Atkrastes vēja nozarē laikposmā no 2010. līdz 2020. gadam pasaulē vidējās svērtās *LCOE* samazinājās par 48 % — no 0,162 USD/kWh līdz 0,084 USD/kWh, 2020. gadā samazinoties par 9 %, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Šo samazinājumu veicināja tehnoloģiju uzlabojumi, kā arī ar nozari saistīti faktori, piemēram, arvien lielāka izstrādātāju pieredze un ražošanas standartizācija.

Būtisks izmaksu samazinājums vērojams arī **saules FE nozarē**. Laikposmā no 2010. līdz 2020. gadam pasaules industriāla mēroga FE rūpnīcu vidējās svērtās *LCOE* samazinājās par 85 % — no 0,381 USD/kWh līdz 0,057 USD/kWh. Vienlaikus ražošana tika pastāvīgi izvērsta un optimizēta, kā arī kopumā tika palielināta moduļu efektivitāte.

AER-SA nozare

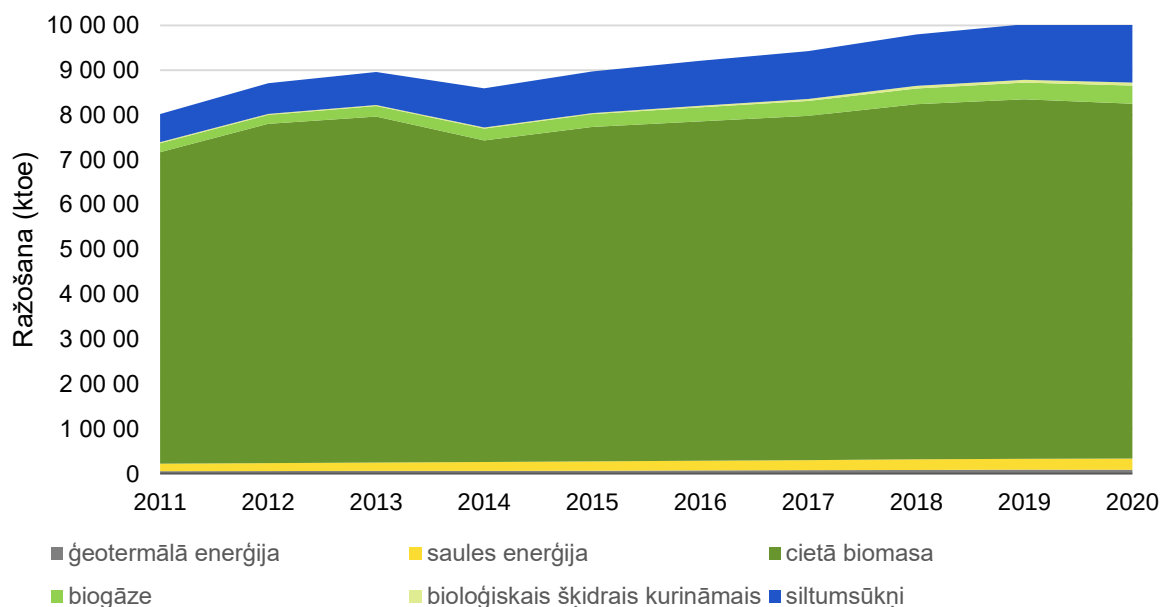
Pēdējā desmitgadē atjaunīgās enerģijas patēriņš AER-SA nozarē ir pakāpeniski palielinājies¹⁰. AER-SA patēriņš ES līmenī 2020. gadā sasniedza 100 561 ktoe. Cietā biomasas bija lielākais atjaunīgās enerģijas avots šajā nozarē ar 79 151 ktoe. Siltumsūkņu enerģijas patēriņš bija 13 316 ktoe, biogāzes — 4055 ktoe, saules siltumenerģijas — 2503 ktoe, bioloģiskā šķidrā kurināmā — 669 ktoe un ģeotermālās siltumapgādes — 867 ktoe.

Atjaunīgās enerģijas īpatsvars siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē Eiropas Savienībā ir praktiski dubultojies, salīdzinot ar 2004. gadu (11,7 %). Šo palielinājumu var saistīt ar zemākām apkures vajadzībām, bet visvairāk ar siltumsūkņu saražotās atjaunīgās enerģijas pieaugumu. Eiropas Savienības mēroga siltumsūkņu tirgus dati par 2020. gadu apstiprina siltumsūkņu saražotās atjaunīgās enerģijas aizvien plašāku izmantojumu siltumapgādes un aukstumapgādes segmentā, ko daļēji veicināja elektrificētas siltumapgādes vajadzībām labvēlīga politika vairākās valstīs (piem., Francijā, Somijā, Zviedrijā) un aukstumapgādes vajadzību pieaugums vasarā aukstumapgādes režīmā strādājošu reversīvo siltumsūkņu jomā. Citas nozares, izņemot siltumsūkņus, ir veicinājušas kopējā atjaunīgās siltumenerģijas patēriņa pieaugumu — biogāze, atjaunīgie sadzīves atkritumi, saules enerģija un bioloģiskais šķidrās kurināmais. 2019./2020. gadā dažādu atjaunīgās siltumenerģijas nozaru dalījumā cietās biodegvielas īpatsvars samazinājās (no 76,3 % līdz 75 %), bet siltumsūkņu īpatsvars pieauga (no 11,8 % līdz 12,7 %). Biogāzes īpatsvars pieauga no 3,6 % līdz 3,9 %, atjaunīgo sadzīves atkritumu īpatsvars — no 3,7 % līdz 3,8 %, saules enerģijas īpatsvars — no 2,3 % līdz 2,4 %, ģeotermālās enerģijas īpatsvars saglabājās 0,8 %, bet bioloģiskā šķidrā kurināmā īpatsvars pieauga no 1 % līdz 1,1 %¹¹.

4. attēls. Siltumapgāde un aukstumapgāde, izmantojot AER-SA tehnoloģijas, ES27 2011.–2020. gadā. Avots: Eurostat SHARES.

¹⁰ Kopš 2021. gada 14. decembrī tika pieņemts deleģētais akts, ar ko nosaka atjaunīgās aukstumapgādes aprēķina metodiku, atjaunīgās siltumapgādes un aukstumapgādes īpatsvarā 2020. gadam vēl nav iekļauts atjaunīgās aukstumapgādes devums.

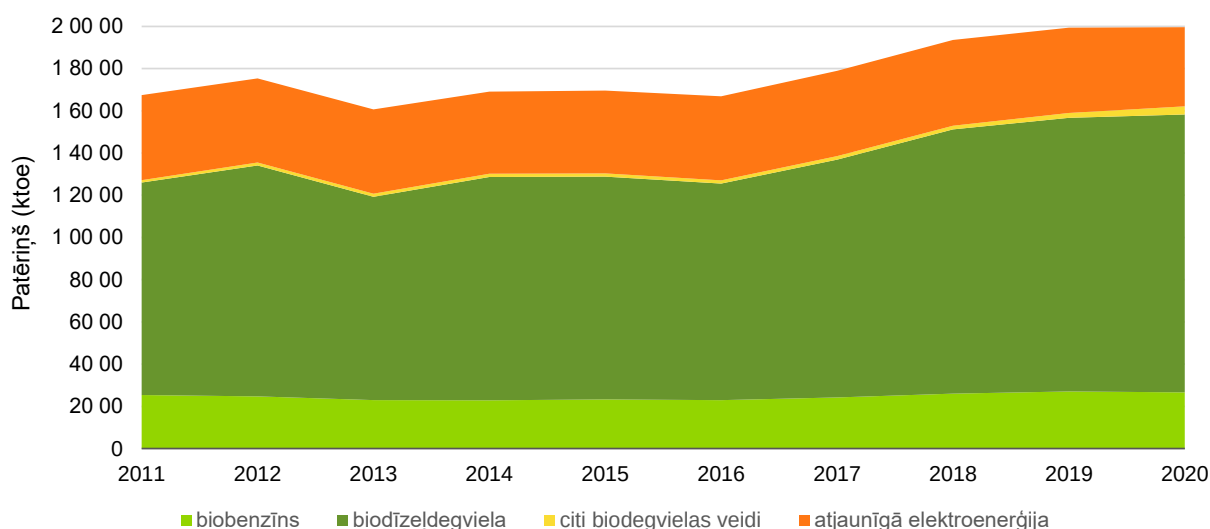
¹¹ <https://www.eurobserv-er.org/category/all-annual-overview-barometers/>.

AER-T nozare

Kopumā atjaunīgās enerģijas patēriņš AER-T nozarē pēdējā desmitgadē ir pastāvīgi palielinājies. Laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam biodīzeļdegvielas un bioetanola patēriņš bija nemainīgs, bet kopš tā laika tas ir palielinājies. Pateicoties lielajam biodīzeļdegvielas un bioetanola devumam AER-T nozarē, šo biodegvielas veidu attīstība kopš 2016. gada kopumā ir palielinājusī biodegvielas patēriņu. Minētajā periodā visplašāk izmantotais kurināmais bija biodīzeļdegviela, kas bija arī lielākais enerģijas avots AER-T nozarē 2020. gadā ar 13 164 ktoe. Atjaunīgās elektroenerģijas izmantošana transporta vajadzībām pēdējos 10 gados ir būtiski palielinājusies. Īpaši liels pieaugums bija autotransporta nozarē — no 10 ktoe 2011. gadā līdz 112 ktoe 2020. gadā. Tomēr, salīdzinot ar citiem transporta veidiem, īpaši dzelzceļa transportu, elektroenerģijas devums autotransportā joprojām ir neliels. No pārtikas un lopbarības kultūraugiem ražotas biodegvielas patēriņš joprojām veido lielu daļu no atjaunīgās enerģijas patēriņa transporta nozarē (10 808 ktoe jeb 4,5 % no enerģijas patēriņa transporta nozarē 2020. gadā), savukārt moderno biodegvielas veidu patēriņš bija mazāks, taču pēdējos gados tas ir būtiski palielinājies (1224 ktoe 2020. gadā).

5. attēls. Enerģijas patēriņš transporta nozarē (AER-T) ES27 2011.–2020. gadā. Avots: Eurostat SHARES.

3. COVID-19 IETEKME

ES atjaunīgās enerģijas īpatsvaru 22,1 % apmērā kopumā ietekmēja arī mazāks kopējais enerģijas patēriņš **Covid-19 pandēmijas** dēļ. Tas **nopietni ietekmēja enerģijas pieprasījuma līmeni** dalībvalstīs, ņemot vērā arī citus faktorus, piemēram, laika apstākļu svārstības un energoefektivitātes politikas īstenošanu, kas arī varēja ietekmēt kopējā bruto galapatēriņa samazināšanos noteiktā gadā. Visā ES **enerģijas galapatēriņš samazinājās par 8 %, salīdzinot ar 2019. gadu**. Samazinājums dažādās dalībvalstīs bija atšķirīgs, taču Luksemburgā (–13,7 %) un Spānijā (–12,3 %) patēriņa samazinājums bija vislielākais, savukārt Zviedrijā (–2,4 %) un Rumānijā (–1,4 %) samazinājums bija neliels.

Piedāvājuma pusē kopumā AER ražošana tika ietekmēta mazāk nekā citi enerģijas avoti. Spēkstacijas, kas darbojas ar saules, vēja un tīru hidroenerģiju, varēja darboties, jo to spēja ražot elektroenerģiju ir atkarīga no laika apstākļiem, nevis no pieprasījuma. Līdzīgi elektroenerģijas ražošana no nosūtāmiem AER, piemēram, biomasas, gandrīz netika ietekmēta, jo to ekspluatāciju lielā mērā veicina AER atbalsts (ko Covid-19 pandēmija kopumā neietekmēja). Tomēr krīze, kas saistīta ar zemāku pieprasījumu, acīmredzami ietekmēja biodeģvielu transporta nozarē un biomasu, ko izmanto siltumapgādei¹².

Šie faktori izraisīja **pāreju uz lielāku AER ražošanas īpatsvaru energoresursu struktūrā**¹³, ko tikai daļēji noteica **faktiskā jaunā uzstādītā jauda**. Kopumā **var secināt, ka mazāks**

¹² Klessmann, C., Sach, T., Grigiene, M., et al., Tehniskā palīdzība 5. progressa ziņojuma par atjaunīgo enerģiju ES sagatavošanā, galīgais atjaunināmais ziņojums. 1. un 2. uzdevums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.

¹³ Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA), Covid-19 impact on electricity report [Ziņojums par Covid-19 ietekmi uz elektroenerģiju], 2021, [Covid-19 impact on electricity – Analysis - IEA](#).

enerģijas patēriņš dalībvalstīm atviegloja mērķrādītāja sasniegšanu.

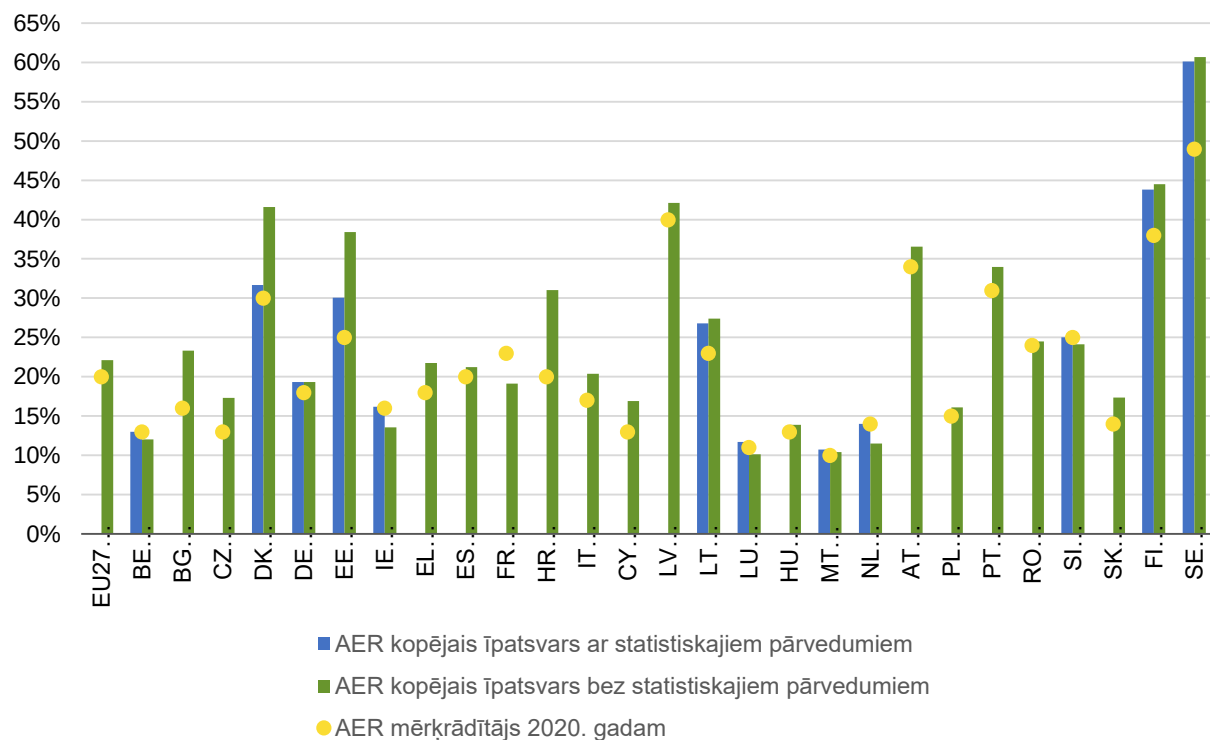
4. DALĪBVALSTU PANĀKTĀ PROGRESA DETALIZĒTS NOVĒRTĒJUMS

4.1. Vispārīgais atjaunīgās enerģijas īpatsvars dalībvalstīs

Atjaunīgās enerģijas īpatsvars 2020. gadā dažādās dalībvalstīs bija ļoti atšķirīgs, atspoguļojot atšķirīgās sākuma pozīcijas un nacionālos mērķrādītājus, kas katrai dalībvalstij noteikti *RED I*. Augstāko atjaunīgās enerģijas īpatsvaru 2020. gadā sasniedza Zviedrija (60,1 %), tai sekoja Somija (43,8 %) un Latvija (42,1 %). Viszemākais atjaunīgās enerģijas īpatsvars bija Maltā (10,7 %) un Luksemburgā (11,7 %). Neraugoties uz zemo kopējo atjaunīgās enerģijas īpatsvaru, 2019./2020. gadā Malta un Luksemburga palielināja savu atjaunīgās enerģijas īpatsvaru attiecīgi par +2,5 procentpunktiem un +4,7 procentpunktiem (ieskaitot statistiskos pārvedumus).

Ņemot vērā gan izmantojumu valstī, gan statistiskos pārvedumus, par kuriem paziņots līdz šim, visas dalībvalstis, izņemot Franciju, sasniedza īpatsvaru, kas vienāds vai lielāks par tām saistošo atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2020. gadam, kurš noteikts *RED I*. Dažas dalībvalstis ir krietni pārsniegušas savus mērķrādītājus; Zviedrija pārsniedza savu mērķrādītāju par 11,1 procentpunktu, Bulgārija — par 7,3 procentpunktiem un Somija — par 5,8 procentpunktiem.

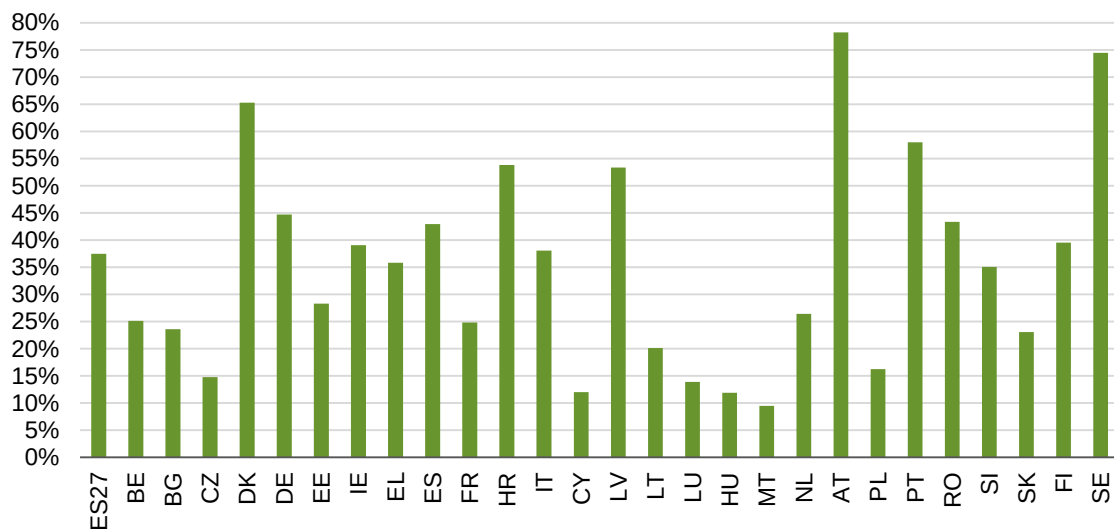
6. attēls. Kopējais AER īpatsvars ar un bez statistiskajiem pārvedumiem salīdzinājumā ar 2020. gada AER mērķrādītājiem. Avots: Eurostat SHARES; *RED I*.

4.2. Panāktais progress atsevišķās nozarēs: elektroenerģija, siltumapgāde un aukstumapgāde, transports

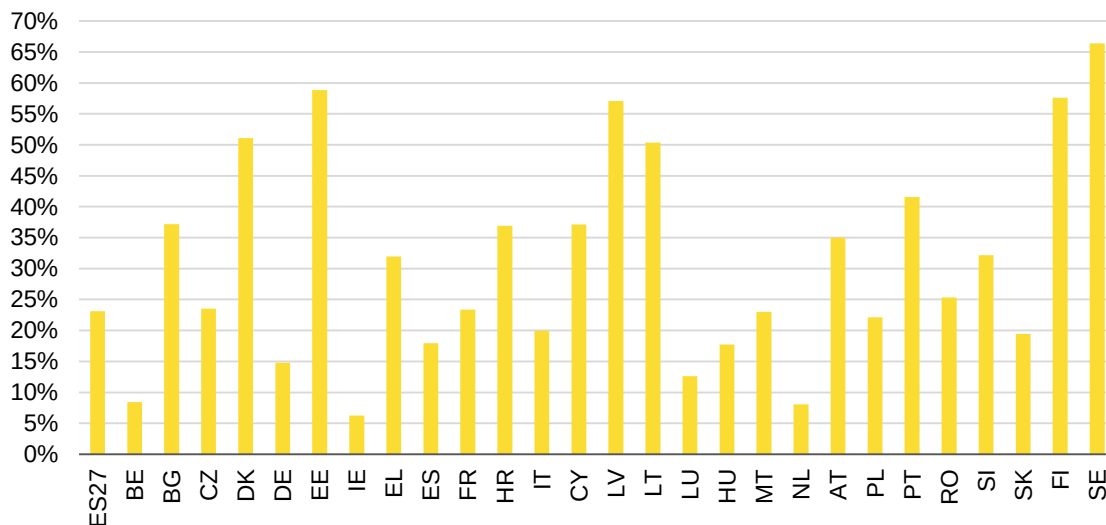
AER-E nozarē 2020. gadā augstākais AER-E īpatsvars 78,8 % bija Austrijā, tai sekoja Zviedrija (74,5 %) un Dānija (65,3 %). Maltā (9,5 %), Ungārijā (11,9 %) un Kiprā (12,4 %) 2020. gadā bija zemākais AER-E īpatsvars no visām dalībvalstīm.

7. attēls. Dalībvalstu AER-E īpatsvars 2020. gadā. Avots: Eurostat SHARES.

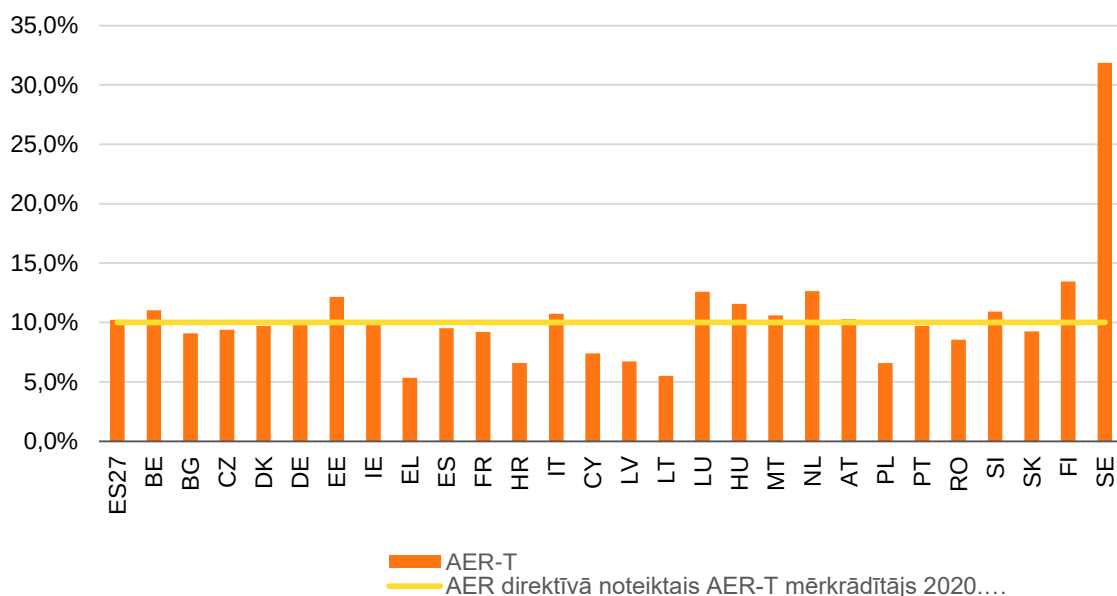
Siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē 2020. gadā augstākais atjaunīgās enerģijas īpatsvars bija Zviedrijā (66,4 %), tai sekoja Igaunija (58,8 %), Somija (57,6 %) un Latvija (57,1 %). Turpretim Īrijā (6,3 %), Nīderlandē (8,1 %) un Beļģijā (8,4 %) atjaunīgās enerģijas īpatsvars siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē bija viszemākais.

8. attēls. Dalībvalstu AER-SA īpatsvars 2020. gadā. Avots: Eurostat SHARES.

Transporta nozarē augstākais īpatsvars ir Zviedrijā, kur AER-T īpatsvars bija 31,9 %, tai seko Somija (13,4 %), Nīderlande un Luksemburga (abās 12,6 %). No visām dalībvalstīm 2020. gadā zemākais AER-T īpatsvars bija Grieķijā (5,3 %), Lietuvā (5,5 %), Polijā un Ungārijā (abās 6,6 %).

9. attēls. Atjaunīgo energoresursu īpatsvars transporta nozarē ES27 (2011–2020). Avots: Eurostat SHARES.

4.3. Pārrobežu kopdarbība un sadarbības mehānismu izmantošana

RED I ir paredzēti četri dažādi sadarbības mehānismi: statistiski pārvedumi, dalībvalstu kopīgi projekti, dalībvalstu un trešo valstu kopīgi projekti un kopīgas atbalsta shēmas. No šiem mehānismiem dalībvalstis visintensīvāk izmantoja statistiskos pārvedumus¹⁴. Lietuva, Luksemburga, Igaunija, Beļģija, Somija, Čehija, Slovēnija, Malta, Nīderlande un Īrija piedalījās nolīgumos par statistiskajiem pārvedumiem, kas stājās spēkā 2020. gadā; dažas iesaistītās dalībvalstis savu saistošo atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2020. gadam sasniedza, pateicoties statistiskajiem pārvedumiem. Pārskats par statistiskajiem pārvedumiem un to apmēru ir sniegts tālāk.

10. attēls. 2020. gadā veiktie statistiskie pārvedumi. Avots: Eurostat SHARES.

Dalībvalsts — pārdevēja	Dalībvalsts — pircēja	AER apjoma statistika (GWh)
Lietuva	Luksemburga	250
Igaunija	Luksemburga	400
Dānija	Beļģija	1800
Somija	Beļģija (Flandrija)	250
Čehija	Slovēnija	465

¹⁴ Pētījums par sadarbības mehānismiem un to izmantošanu ir pieejams vietnē https://energy.ec.europa.eu/cooperation-between-eu-countries-under-res-directive-0_en.

Somija	Beļģija (Flandrija)	20
Lietuva	Beļģija (Galvaspilsētas Briseles reģions)	152
Somija	Beļģija (Flandrija)	1650
Igaunija	Malta	20
Dānija	Nīderlande	13 650
Igaunija	Īrija	2500
Dānija	Īrija	1000

Pārējie sadarbības mehānismi lielākoties palika neizmantoti, līdz ar to jau izveidotās kopīgās atbalsta shēmas gan starp Vāciju un Dāniju, gan starp Zviedriju un Norvēģiju turpināja sniegt rezultātus¹⁵. Tomēr ir sagaidāms, ka pārrobežu sadarbība kopīgu projektu veidā tiks vēl vairāk stimulēta pēc tam, kad tiks īstenoti jaunie ES līmenī izveidotie instrumenti, jo īpaši Atjaunīgās enerģijas finansēšanas mehānisms¹⁶ un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta¹⁷ atjaunīgās enerģijas logs.

4.4. Pasākumi, kas veikti, lai sasniegtu nacionālos atjaunīgās enerģijas mērķrādītājus 2020. gadam¹⁸

Kā noteikts Pārvaldības regulas (ES) 2018/1999 27. panta b) apakšpunktā, dalībvalstīm bija jāsniedz konkrēta informācija par pasākumiem, kas veikti, lai sasniegtu 2020. gada nacionālos atjaunīgās enerģijas mērķrādītājus, citstarp par pasākumiem, kas saistīti ar **atbalsta shēmām, izcelsmes apliecinājumiem un administratīvo procedūru vienkāršošanu**.

4.4.1. Pasākumi saistībā ar atbalsta shēmām

AER-E nozare

Saskaņā ar dalībvalstu ziņojumiem pēdējos gados **AER-E nozarē** dalībvalstīs ir īstenotas dažādas atbalsta shēmu kombinācijas. Viena no atbalsta shēmām, kas tika izmantota, lai

¹⁵ Saskaņā ar kopīgajām atbalsta shēmām 2020. gadā no Dānijas uz Vāciju tika veikti statistiski pārvedumi 50,84 GWh apmērā, bet no Zviedrijas uz Norvēģiju — 2644 GWh apmērā.

¹⁶ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-renewable-energy-financing-mechanism_en.

¹⁷ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/financing-cross-border-cooperation_en.

¹⁸ Pamatojoties uz dokumentu “Dalībvalstu ziņojumu par 2020. gadu novērtējums”, kurā tika iekļauti dalībvalstu iesniegtie ziņojumi, kā arī ziņojumi no iepriekšējā projekta “Tehniskā palīdzība 5. ziņojuma par atjaunīgās enerģijas progresu ES realizācijā”, Eiropas Komisija, Enerģētikas ģenerāldirektorāts, Horváth, G., Schöniger, F., Zubel, K. et al., Tehniskā palīdzība 5. ziņojuma par atjaunīgās enerģijas progresu ES realizācijā: 1. un 2. uzdevums: galīgais ziņojums, Publikāciju birojs, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/325152>.

atbalstītu AER-E ražošanu, bija **regulētas prēmijas (RP)**¹⁹, kas bieži vien tika apvienotas ar **izsolu sistēmām**, turklāt AER-E ražošanas atbalstam tika izmantotas arī kvotu sistēmas, nodokļu atvieglojumi, neto uzskaitē, subsīdijas, aizdevumi un regulēti tarifi. Lai gan atbalsta shēmas katrā dalībvalstī atšķiras, gandrīz visās dalībvalstīs ir vismaz divas atbalsta shēmas, kas sniedz īpašu atbalstu dažādām tehnoloģijām, dažāda lieluma ražotnēm un dažādiem dalībniekiem.

Vispārēja tendence ir **pāreja no administratīvi noteiktiem regulētiem tarifiem (RT) uz regulētu prēmiju shēmām**, kas veicina atjaunīgo energoresursu lielāku integrāciju tirgū. Turklāt biežāk atbalsts tiek piešķirts pēc izsolēm. Līdz 2020. gadam 19 dalībvalstis bija īstenojušas AER-E atbalsta izsoles. Šī tendence turpinājās arī pēc 2020. gada: Beļģija (2021) un Rumānija (2022) uzsāka vēja un saules enerģijas projektu izsoles, un četras citas dalībvalstis arī apsver iespēju ieviest AER-E atbalsta izsoles²⁰.

Papildus RT un RP visas dalībvalstis (izņemot Latviju) **īstenoja papildu fiskālos pasākumus**, citstarp subsīdijas, aizdevumus un nodokļu atlaides/atbrīvojumus, lai veicinātu AER tehnoloģiju plašāku izmantojumu. Šie fiskālie pasākumi bija dažādi — no investīciju subsīdijām līdz aizdevumu programmām AER elektrostacijām. Lielākā daļa fiskālo pasākumu bija vērsti uz konkrētu tehnoloģiju, piemēram, Vācijas atkrastes vējparku finansēšanas atbalsta programma, kas tika uzsākta jau 2011. gadā, vai grantu shēma neto uzskaites FE sistēmu uzstādīšanai dzīvojamās ēkās Kiprā.

Turklāt 2020. gadā dalībvalstis atbalstīja **mazāka mēroga AER-E sistēmu plašāku izmantojumu mājās un kopienās**. Piemēram, šogad Beļģijā, Dānijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē, Polijā, Grieķijā, Itālijā, Kiprā un Latvijā tika ieviestas neto uzskaites atbalsta shēmas ražojošiem patērētājiem.

Vairākas dalībvalstis **2020. gadā ieviesa jaunas AER-E atbalsta shēmas**. Piemēram, Portugālē rīkoja FE un FE plus uzglabāšanas izsoli, lai piešķirtu regulētu prēmiju un investīciju dotācijas. Malta pabeidza iepirkuma shēmu attiecībā uz regulētiem tarifiem AER iekārtām, kuru jauda nav mazāka par 400 kWp un lielāka par 1000 kWp. Itālija ir ieviesusi enerģētikas kopienas un kolektīvo pašpatērētāju tiesisko regulējumu, kas ļauj galalietotājiem/ražotājiem apvienoties, lai dalītos ar elektroenerģiju, kas saražota uz vietas.

AER-T nozare

¹⁹ RP shēmā atjaunīgā enerģija tiek pārdota elektroenerģijas tūlītējā tirgū un ražotāji saņem maksājumu, kas pārsniedz tirgus cenu (avots: [Feed-in Premiums \(FIP\) - energypedia](#)). Ja saskaņā ar fiksētu RP shēmu saņemtā prēmija nav atkarīga no tirgus cenas un tādējādi paliek nemainīga, slīdošu RP shēmas izmaksā dažādas prēmijas atkarībā no tirgus cenas attīstības, ko aprēķina, pamatojoties uz starpību starp tirgus cenām un elektroenerģijas atsaucē cenu (avots: [Feed-in Premiums \(FIP\) - energypedia](#)). Ja slīdoša RP tiek piešķirta izsolē, projekti sola kopējo atlīdzības summu (€ c/kWh) un prēmija tiek noteikta *ex post*, pamatojoties uz elektroenerģijas atsaucē cenām (avots: [FIP, fixed or sliding - AURES II \(aures2project.eu\)](#)). Līgums par starpību ir īpašs slīdošas RP gadījums, kad tiek izmaksāta gan pozitīva, gan negatīva novirze no fiksētās atsaucē cenas. Tas dod iespēju saņēmējam saņemt maksājumu, kas vienāds ar starpību starp fiksētu norunas cenu un atsaucē cenu, piem., tirgus cenu par izlaides vienību (COM (2022/C 80/01); avots “What is a contract for difference?” ([next-kraftwerke.com](#))).

²⁰ <https://taiyangnews.info/tenders/romanias-950-mw-renewables-tender/>.

AER-T nozarē 2020. gadā pamanāmākā tendence bija arvien plašāka **fiskālā atbalsta shēmu** ieviešana, kas vērsta tieši uz elektrisko vai no elektrotīkla uzlādējamo transportlīdzekļu izmantošanas veicināšanu, piemēram, ar atbrīvojumiem no nodokļiem, kā arī ar tiešām subsīdijām vai piemaksām elektrisko transportlīdzekļu iegādei vai atbalstu uzlādes infrastruktūras attīstībai.

Grieķija, Nīderlande, Spānija un Ungārija 2020. gadā ieviesa atbalsta shēmas, kas veicina e-mobilitāti, galvenokārt piedāvājot subsīdijas elektrisko transportlīdzekļu iegādei. Spānija īstenoja atbalsta programmu *MOVES II*, kas ietver atbalstu, lai veicinātu elektrisko transportlīdzekļu iegādi un uzlādes infrastruktūras uzstādīšanu. Nīderlandē ieviestā *SPP* subsīdiju shēma nodrošina subsīdiju iespējas patērētājiem, kuri vēlas iegādāties pilnīgi elektriskus automobiļus privātai lietošanai. Ungārija uzsāka elektrisko transportlīdzekļu iepirkumu sistēmu, kurā privātpersonas un uzņēmumi var pieteikties dažāda līmeņa atbalstam elektriska transportlīdzekļa iegādei. Grieķija ieviesa likumu, ar ko tiek paredzēti nodokļu atvieglojumi, lai veicinātu elektrisko transportlīdzekļu iegādi.

Papildus arvien lielākam atbalstam elektriskajiem transportlīdzekļiem un ilgtspējīgai mobilitātei, visbiežāk izmantotā AER-T atbalsta shēma ES joprojām ir **atjaunīgās degvielas kvotas saistības**. Visas ES valstis 2020. gadā kā galveno atbalsta shēmu AER-T īpatsvara palielināšanai izmantoja saistību, pārsvarā kvotu saistību, shēmu. Lai gan kvotu shēmās ir vērojamas atšķirības, tajās visās ir paredzēts, ka degvielas piegādātājiem ir jāpiegādā noteikts atjaunīgās degvielas īpatsvars vai ir jāizmanto atjaunīgā degviela, lai samazinātu transporta degvielas vidējo siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāti. Parasti piegādājamais īpatsvars pieaug katru gadu, un līdz 2020. gadam bieži vien tas sasniedza 10 %.

AER-SA nozare

Kopumā AER-SA nozarē ir īstenots mazāk atbalsta shēmu nekā AER-E nozarē. Dalībvalstu atbalsts galvenokārt ir vērsts uz investīciju atbalstu ar subsīdijām vai aizdevumiem. 2020. gadā 22 dalībvalstis piešķir investīciju atbalstu subsīdiju veidā, 12 dalībvalstis izmantoja aizdevumus (papildus subsīdijām vai to vietā), lai atbalstītu AER-SA tehnoloģiju plašāku izmantojumu.

Esošie atbalsta instrumenti kopumā attiecas uz plašu tehnoloģiju klāstu, bet lielākā daļa atbalsta tiek novirzīta siltuma ražošanai no biomasas. Citas plaši atbalstītas tehnoloģijas ir ģeotermālie, aerotermālie un hidrotermālie siltumsūkņi, kā arī saules siltumenerģijas sistēmas. Papildus AER-SA tehnoloģiju izmantošanas veicināšanai dalībvalstu atbalsta shēmas ir vērstas arī uz enerģijas taupīšanas un energoefektivitātes pasākumiem.

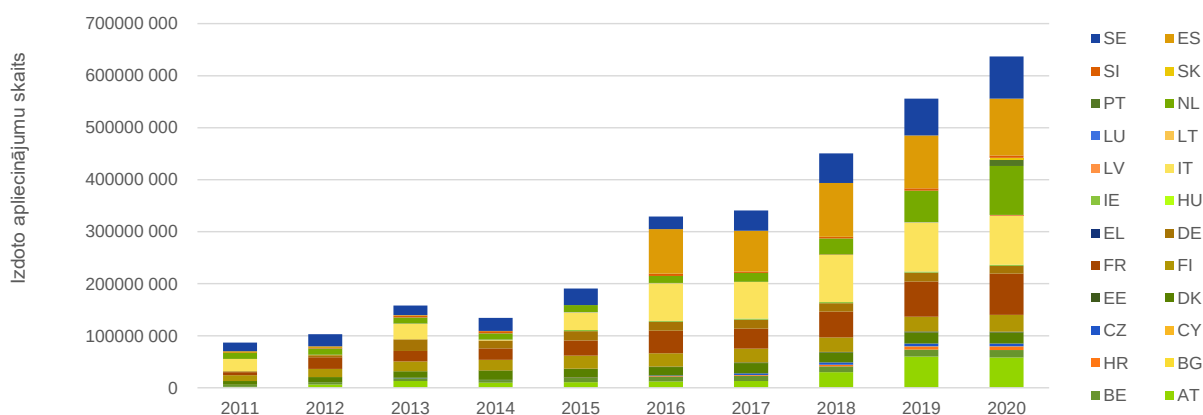
2020. gadā dažas dalībvalstis, citstarp Ungārija, Nīderlande, Dānija, Somija un daži Austrijas reģioni, ieviesa jaunas AER-SA atbalsta shēmas, galveno uzmanību pievēršot māju energoefektivitātes uzlabošanai un siltumsūkņu uzstādīšanai.

4.4.2. Izcelsmes apliecinājumi

Kā norādīts Atjaunojamo energoresursu direktīvas (Direktīva (ES) 2018/2001) pārstrādātajā redakcijā (*RED II*), izcelsmes apliecinājumu (IA) mērķis ir galalietotājiem pierādīt no atjaunīgajiem energoresursiem saražotās enerģijas daļu vai daudzumu enerģijas piegādātāja energoresursu struktūrā un enerģijā, kas patērētājiem piegādāta saskaņā ar līgumiem. Dalībvalstis nodrošina, ka no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izcelsmi minētās direktīvas nozīmē var apliecināt pēc objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem.

Kopumā kopš 2011. gada izdoto IA skaits ir pastāvīgi pieaudzis²¹. Dažās dalībvalstīs IA īpatsvars pieaug straujāk, piemēram, Spānijā 2011. gadā tika izdoti 3 % no kopējā ES27 izdoto IA skaita, bet 2020. gadā tie bija jau 17 %. Austrijā IA īpatsvars pieauga no 2 % 2011. gadā līdz 9 % 2020. gadā, bet Francijā — attiecīgi no 7 % līdz 12 % 2020. gadā.

11. attēls. Ik gadu izdoto IA dalījums pa valstīm. Avots: *AIB Statistics*²².

Turklāt *RED II* 19. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja ražotājs saņem finansiālu atbalstu no atbalsta shēmas, attiecīgajā atbalsta shēmā pienācīgi ņem vērā izcelsmes apliecinājuma tirgus vērtību tam pašam produktam. Tāpēc dalībvalstis atšķirīgos veidos uzskaita atbalstīto elektroenerģiju un kopumā atšķirīgi iestata savas IA sistēmas.

Pamatojoties uz ziņojumu par tehnisko palīdzību²³, var konstatēt, ka dažas dalībvalstis izdod IA arī atbalstītai atjaunīgajai enerģijai. Tā tas ir Grieķijā, Somijā, Nīderlandē, Čehijā, Igaunijā, Kiprā, Lietuvā, Polijā un Rumānijā. Piemēram, Kiprā “IA izsniegšana AER ražotājiem nav

²¹ 2011. gadā pirmās valstis, kas lietoja IA, bija Austrija, Beļģija, Dānija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle, Slovēnija, Somija, Spānija, Vācija un Zviedrija.

²² Sākotnējais datu avots, *AIB statistics* <https://www.aib-net.org/facts/market-information/statistics>. Datus savāca un analizēja *Guidehouse*.

²³ Ziņojums par tehnisko palīdzību “Dalībvalstu ziņojumu par 2020. gadu novērtējums” [DOI 10.2833/12592], ko sagatavoja *Guidehouse Germany GmbH*, publicēts 2022. gada 7. oktobrī. Šo pētījumu pasūtīja Eiropas Komisija.

atkarīga no saņemtā atbalsta, piemēram, investīciju atbalsta vai regulētajām tarifu prēmijām. Tādējādi ražotājiem ieņēmumi no IA būs papildu ieguvums. Ražotājiem ir jāsaņem apstiprinājums no AER fonda IA tirdzniecībai”.

Otra pieceja ir neizdot IA atbalstītai elektroenerģijai vai izdot IA un nekavējoties tos atcelt. Beļģija, Vācija, Spānija, Īrija, Malta, Austrija un Slovēnija. Piemēram, Austrijā IA tiek izdoti atbalstītai un neatbalstītai atjaunīgajai enerģijai, taču starptautiski var tirgot tikai neatbalstītu atjaunīgās enerģijas staciju IA, savukārt atbalstītos IA ir jāizmanto Austrijas informācijas atklāšanas nolūkā²⁴.

Treškārt, dalībvalstis var izvēlēties izdot IA atbalstītai atjaunīgajai enerģijai, taču šie IA tiek centralizēti izolēti, lai kompensētu minētā atbalsta izmaksas. Šajā kategorijā ir Itālija, Luksemburga, Francija, Portugāle, Horvātija, Slovākija un Ungārija. Piemēram, Itālijā atbalstītās atjaunīgās enerģijas IA tiek izolēti kopš 2013. gada. Izsolēs uzkrātie ieņēmumi tiek izmantoti, lai kompensētu atbalstītās atjaunīgās enerģijas izmaksas.

4.4.3. Administratīvo procedūru vienkāršošana

RED II ir noteiktas prasības dalībvalstīm racionalizēt un vienkāršot administratīvās procedūras. Lai gan *RED II* bija jātransponē tikai līdz 2021. gada 30. jūnijam, dažās dalībvalstīs vairāki šādi vienkāršošanas pasākumi bija ieviesti jau 2020. gadā vai agrāk.

Saskaņā ar to ziņojumiem 10 dalībvalstis ir izveidojušas sava veida **vienas pieturas aģentūras pieeju vai valsts kontaktpunktu**. Piemēram, Somijā Dienvidostroboņijas Ekonomikas attīstības, transporta un vides centrs (*ELY Centre*) ir izraudzīts par kontaktpunktu atļauju piešķiršanas procesā visā teritorijā 2020. gadā. Kontaktpunkti pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma sniedz norādījumus un palīdzību visā administratīvo atļauju pieprasīšanas un piešķiršanas procesā. Visā procesā pieteikuma iesniedzējam ir jāsaņemas tikai ar vienu kontaktpunktu. Atļauju piešķiršanas process aptver attiecīgās administratīvās atļaujas būvēt un ekspluatēt no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtas enerģijas ražošanas stacijas un aktīvus, kas vajadzīgi, lai tās pieslēgtu tīklam, kā arī veikt tām jaudu atjaunināšanu²⁵.

Dažos gadījumos, ja administrācijas nesniedz atbildi noteiktajā termiņā, **atļaujas tiek apstiprinātas automātiski**. Piemēram, Nīderlande ir ieviesusi noteikumus attiecībā uz atļaujām fiziskiem aspektiem, norādot, ka “saskaņā ar standarta procedūru lēmuma pieņemšanas procesa termiņš ir astoņas nedēļas, ko var vienu reizi pagarināt par ne vairāk kā sešām nedēļām. Ja termiņš tiks nokavēts, atļauja tiks izsniegta automātiski (pēc *lex silencio positivo* principa)”²⁶.

Dažas dalībvalstis ir ieviesušas īpašus atjaunīgās enerģijas **telpiskās plānošanas pasākumus**, piemēram, kartes, kurās norādītas teritorijas, kurās varētu attīstīt AER. Šāda telpiskā plānošana

²⁴ <https://www.aib-net.org/facts/national-datasheets-gos-and-disclosure>.

²⁵ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190126>.

²⁶ <https://www.eclareon.com/de/projects/res-simplify>.

var palīdzēt mazināt vietējo kopienu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pretestību un risināt zemes trūkuma problēmu. Piemēram, Spānija izstrādāja divas — vēja un saules — enerģijas kartes, kurās zeme ir iedalīta piecās vides jutīguma kategorijās (maksimālais, ļoti augsts, augsts, vidējs un zems vides jutīgums) katram analizētajam projekta veidam. Tomēr šīm kartēm ir tikai informatīvs raksturs un tās neaizstāj nepieciešamās administratīvās darbības, piemēram, nepieciešamību veikt ietekmes uz vidi novērtējumu²⁷.

Situācija attiecībā uz **tiešsaistes pieteikšanās** procedūrām un dokumentu digitalizāciju visā ES ir neviennozīmīga. Lai gan dažas dalībvalstis jau piedāvā uzticamas un plašas tiešsaistes procedūras, lielākā daļa dalībvalstu tikai sāka ieviest vairāk digitālo rīku, lai atvieglotu šo procesu.

Lielākā daļa dalībvalstu ir ieviesušas sava veida **vienkāršojumus maza mēroga projektiem**, piemēram, uz jumta uzstādītiem saules FE, lai atbalstītu pašpatēriņu un enerģijas kopienas. Turklāt 15 dalībvalstis pieņēma vienkāršotu paziņošanas procedūru maza mēroga iekārtu pieslēgšanai tīklam.

4.5. Paraugprakses piemēri

Aplūkojot veiksmīgās dalībvalstis, var gūt dažas atziņas nākamajai desmitgadei.

- Stabils **politiskais** konteksts ar prognozējamām atbalsta shēmām, izsoļu grafikiem un pieejamo budžetu nodrošina ieinteresētajām personām investīciju paredzamību.
- Lai atjaunīgie energoresursi varētu konkurēt ar vienlīdzīgiem nosacījumiem, papildus ES ETS būtiska ir arī **cenās noteikšana ogleklī** un piesārņojumam. Zviedrija kā valsts ar pārliecinoši lielāko AER īpatsvaru transporta nozarē — gandrīz 32 % — ieviesa oglekļa nodokli jau 1991. gadā. Arī Lietuva iekasē vispārēju nodokli par vides piesārņojumu ar atbrīvojumu biogāzes, kā arī cietās un šķidrās biomasas izmantošanai siltumapgādes vajadzībām. Tas kopā ar citiem atbalsta pasākumiem, piemēram, biogāzei, ir radījis lielu atjaunīgo energoresursu īpatsvaru siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē (50,4 % 2020. gadā).
- **Ātras atļauju piešķiršanas procedūras**, citstarp tās, kas izklāstītas *RED II* un *REPowerEU* priekšlikumā par *RED* grozījumiem, ir būtiskas, lai paātrinātu atjaunīgo energoresursu plašāku izmantojumu nolūkā sasniegt pārskatīto mērķrādītāju 2030. gadam un tādējādi samazināt atkarību no Krievijas fosilā kurināmā. Lai atvieglotu un paātrinātu administratīvās procedūras, **vienoti kontaktpunkti** projektu virzītājiem ir viens no svarīgiem elementiem²⁸. Piemēram, Nīderlandē galvenās atļaujas var apvienot saskaņā ar vienas pieturas aģentūras pieeju, sauktu par “viss vienā atļauju fiziskajiem aspektiem”²⁹. Vienas pieturas aģentūra darbojas, izmantojot tiešsaistes platformu, un ir tikai viena

²⁷ <https://www.eclareon.com/en/projects/res-simplify>.

²⁸ Saskaņā ar *RED II* tas ir kļuvis par pienākumu visām dalībvalstīm.

²⁹ <https://www.eclareon.com/en/projects/res-simplify>.

atbildīgā iestāde. No otras puses, kā to ieteikusi Eiropas Komisija plānā *REPowerEU*, dalībvalstīm būtu jāizraugās **īpašas AER ražošanai izdevīgas teritorijas**, attiecībā uz kurām piemēro saīsinātus un vienkāršotus atļauju piešķiršanas procesus³⁰. Dažās dalībvalstīs ir ieviesti līdzīgi pasākumi, piemēram, kartes, kurās norādītas teritorijas, kurās varētu attīstīt AER, taču ar ierobežotu ietekmi, jo tās nav saistītas ar īpašu tiesisko regulējumu, kas nodrošinātu ātrāku atļauju piešķiršanu. Piemēram, Spānijas valdība publicēja divas — vēja un saules — enerģijas kartes, kurās teritorija ir iedalīta piecās vides jutīguma kategorijās (maksimālais, ļoti augsts, augsts, vidējs un zems vides jutīgums) katram analizētajam projekta veidam. Vairāk labas prakses piemēru šajā jomā ir atrodamī Komisijas norādījumos par atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu atjaunīgās enerģijas projektiem.

- Lai nodrošinātu veiksmīgu un noturīgu enerģētikas pārkārtošanu, būtiski ir **palielināt sabiedrības atbalstu** enerģētikas politikai un projektiem. Tas ietver iedzīvotāju agrīnu iesaistīšanu un, iespējams, arī finansiālus stimulus, piemēram, tādus, kādi ir izveidoti Dānijā³¹. Iepriekš minētajos norādījumos ir sniegti papildu piemēri.
- No atkritumiem ražotas biodegvielas izmantošana³², kā arī nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgo degvielu izmantošana var ilgtspējīgi veicināt **transporta dekarbonizāciju**, jo īpaši tajos transporta veidos, kurus ir grūti elektrificēt. *RED II* ir noteikts 3,5 % mērķrādītājs moderno biodegvielu īpatsvaram 2030. gadā. Kopš 2016. gada ES patēriņš ir vairāk nekā divkāršojies, 2020. gadā sasniedzot 1224 ktoe. Šajā enerģētikas pārkārtošanā vadošā dalībvalsts ir Zviedrija, kurā IX pielikuma A daļā uzskaitīto izejvielu īpatsvars ir 3,6 %, tai seko Igaunija, Somija, Itālija un Nīderlande, kurās attiecīgais īpatsvars 2020. gadā pārsniedza 1 %.
- Lai būtiski palielinātu atjaunīgo energoresursu izmantojumu, parasti ir vajadzīgs laiks, tomēr **īpašas politikas darbības var dot ātrus rezultātus**. Piemēram, 2020. gadā Īrijā bija tikai viens kopienai piederošs vējparks. Kopš tā laika, pamatojoties uz atjaunīgās elektroenerģijas atbalsta shēmu un kopienu atbalstošu sistēmu, Īrija ir veikusi uz enerģētikas kopienu vērstas darbības, kuru rezultātā ir veiksmīgi īstenoti 17 jauni enerģētikas kopienas projekti, kas saņem pilnīgu atbalstu (finansiālu atbalstu un spēju veidošanas pakalpojumus), arī tam, lai izstrādātu un vadītu šādu projektu. Darbības ietver kopienai paredzētu darbības atbalsta izsoli, enerģētikas kopienas fonda izveidi un īpašu ikgadēju procesu saistībā ar pieslēgšanos tīklam.

5. SECINĀJUMS

³⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_22_3131.

³¹ Šī shēma ietver kompensācijas shēmu iedzīvotājiem, kuru īpašumu vērtība ir samazinājusies vējparka ierīkošanas dēļ; kopienas pabalstu shēmu, lai veicinātu vietējos dabas atjaunošanas projektus vai atjaunīgo energoresursu ierīkošanu sabiedriskās ēkās; un kopīpašuma iespēju, kas ļauj vietējiem iedzīvotājiem iegādāties akcijas no vēja enerģijas projekta; sk. http://aures2project.eu/wp-content/uploads/2019/12/AURES_II_case_study_Denmark.pdf.

³² Atjaunojamo energoresursu direktīvas IX pielikumā iekļautās izejvielas.

ES līmenī un visās dalībvalstīs, izņemot vienu, sasniedzot mērķrādītājus 2020. gadam, *RED I* regulējums izrādījās veiksmīgs, nodrošinot paredzēto no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtas enerģijas patēriņa pieaugumu. Tomēr ir skaidrs, ka, lai sasniegtu jauno *REPowerEU* 45 % mērķrādītāju, ko ierosinājusi Komisija, būs strauji jāpalielina atjaunīgās enerģijas izmantojums — gandrīz trīskārt jāpalielina vidējais gada pieaugums, kas pēdējā desmitgadē bija 0,8 procentpunkti.

Lai sekmīgi īstenotu enerģētikas pārkārtošanu, ir svarīgi, ka 2018. gada Atjaunojamo energoresursu direktīva *RED II* tiek steidzami un pilnīgi transponēta, jo tā veido pamatu plašākai AER izmantošanai. Komisija pašlaik pārbauda šo transponēšanu un pret visām dalībvalstīm ir uzsākusi pārkāpumu procedūras, kas ir atšķirīgās stadijās. Turklāt pārskatītās *RED II* un ar to saistīto nozaru pasākumu pieņemšana un īstenošana būs svarīga, lai sasniegtu mērķrādītājus 2030. gadam. Komisijas 2022. gada 18. maija priekšlikuma mērķis ir likvidēt būtiskus šķēršļus sekmīgai AER izmantojuma paplašināšanai, vienkāršojot un saīsinot atļauju piešķiršanas procedūras. Tāpēc Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi pieņemt šo priekšlikumu līdz 2022. gada beigām, lai tas varētu stāties spēkā pēc iespējas drīzāk. Turklāt dalībvalstīm savos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos (NEKP) būtu jāiekļauj atjaunināti projekti, kas paredzēti attiecībā uz valsts iemaksām 2023. gadā saskaņā ar Komisijas ierosināto ES mēroga 45 % mērķrādītāju.

Vēl ir pārāgri izteikt prognozes attiecībā uz iespējamo mērķrādītāja 2030. gadam sasniegšanu ES kopumā vai atsevišķās dalībvalstīs. Pirmās aplēses liecina, ka 2021. gadā ES atjaunīgās enerģijas īpatsvars palielinājās tikai nedaudz (22,2–22,4 %), un tas savukārt liecina, ka atjaunīgās enerģijas patēriņa pieaugums bija aptuveni tādā pašā līmenī kā enerģijas galapatēriņa pieaugums saistībā ar ekonomikas atveseļošanu, kad Covid-19 pasākumi tika atviegloti vai atcelti³³.

Kopumā pēdējā laikā vairākās nozarēs bija vērojamas pozitīvas tendences, un tas liecina, ka atjaunīgo energoresursu izmantojums palielinās. Elektroenerģijas nozarē agrīnas norādes liecina, ka 2022. gads Eiropas saules FE tirgū būs rekordgads: fotoelementu apguve lielākajos ES dalībvalstu tirgos gadā ir pieaugusi par 17–26 %³⁴. Transporta nozarē jaunākais ceturkšņa pārskats liecina par 53 % pieaugumu gadā akumulatoru elektrisko transportlīdzekļu tirgū³⁵. Ēku nozarē jaunākie tirgus pārskati liecina par to, ka 2021. gadā strauji palielinājās gaiss-gaiss siltumsūkņu pārdošanas apjoms Eiropas līmenī — pieaugums par 34 %³⁶. Somijā 2022. gada pirmajos sešos mēnešos tika pārdoti 75 000 siltumsūkņu, kas ir par 80 % vairāk, salīdzinot ar to pašu periodu iepriekšējā gadā³⁷. Rūpniecības nozarē 2021. gads bija rekordgads korporatīvo

³³ Aplēses, kuras Komisija nav apstiprinājusi, ir pieejamas Eiropas Vides aģentūras (EVA) ziņojumā Nr. 10/2022 (<https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2022>) un Euroobserver paziņojumā presai “2021. gada AER īpatsvara aplēses” (<https://www.euroobserver.org/download-press-releases/>).

³⁴ [Global Market Outlook For Solar Power 2022-2026 - SolarPower Europe](https://www.euroobserver.org/download-press-releases/).

³⁵ [quarterly report on european electricity markets q1 2022.pdf \(europa.eu\)](https://www.euroobserver.org/download-press-releases/).

³⁶ [2021 heat pump market data launch.pdf \(ehpa.org\)](https://www.euroobserver.org/download-press-releases/).

³⁷ <https://www.sulpu.fi/record-high-sales-growth-of-80-recorded-for-heat-pumps-in-the-first-six-months-of-the-year-in-finland/>.

atjaunīgās elektroenerģijas pirkuma līgumu (EPL) ziņā — tika parakstīti jauni līgumi par aptuveni 6,7 GW³⁸.

Vairākas dalībvalstis jau ir izteikušas vērienīgas apņemšanās 2030. gadam, piemēram, 80 % no AER ražotas elektroenerģijas īpatsvars Vācijā un pat 100 % Austrijā un Igaunijā. Portugāle savu mērķrādītāju — 80 % no AER ražotas elektroenerģijas — ir pārcēlusi par četriem gadiem — jau līdz 2026. gadam. Turklāt Nīderlande savu atkrastes vēja enerģijas mērķrādītāju 2030. gadam gandrīz divkāršoja — no 11,5 GW līdz 21 GW.

³⁸ SWD(2022) 149 final.